

55530
17/7/2013
אב תשע"ג

האם ניתן לצמצם את הנגיעות התוך עטינית בתקופת ה"יובש" ?

ד"ר ש. פרידמן

כללי

כידוע תקופת ה"יובש" (בבקר ובצאן) הינה תקופה בה המקנה אינו נחלב ומערכות הגוף מכינות עצמן לקראת תקופת התחלובה הבאה. בארץ מקובל להשתמש בטיפול "יובש" הכולל החדרת שפורפרות אנטימיקרוביאליות בעלות טווח פעילות ארוך לעטין. טיפול זה יעיל בהשמדת אוכלוסיית חיידקים קיימות ובמניעת נגיעות חדשה בעקר במהלך החלק הראשון של תקופת ה"יובש". הפסקת החליבה ובמקביל הפסקת השימוש בחומר חיטוי לפטמות בזמן ה"יובש" מגבירים את הסיכון לנגיעות חדשה ולהתבססות נגיעות קיימות. מכאן יש להבין כי גם בתקופת זו שאין בה ייצור חלב – קיימים סיכונים לנגיעות בעטין. הדבר נכון במיוחד בשבועיים הראשונים ל"יובש" (גודש עטין והגרת חלב) ובשבועיים לפני ההמלטה הצפויה. בחלון זמן האחרון, הסיכון מוגבר מאחר והחומר האנטימיקרוביאל אינו פעיל יותר ומכאן גם לא קיים גורם מגן מניעת.

בנוסף יש לזכור כי אחד המשתתפים היעילים ביותר להגנה מפני חדירת גורמים פתוגנים הינו גורם אנטומי הנקרא שריר סוגר הפטמה ("ספינטר"). שריר זה הינו שריר טבעתי הנמצא בפי הפטמה ואחראי על סגירת הפטמה בזמנים בין החליבות וכמובן בתקופת ה"יובש". על סמך עבודות שנעשו נמצא כי יכולתו להיסגר באופן מוחלט נפגעת משתי סיבות עיקריות:

- א. מפגיעות מכניות בפטמה ובמיוחד בפי הפטמה - פצעים, חתכים, יבלות, מחלות עור ויראליות, חליבה ברמות גבוהות של ואקום ועוד.
- ב. התרופפות פיזיולוגיות עקב העלייה בגיל בע"ח. בחלק מהאוכלוסייה מהמלטה 3 ומעלה קיימת התרופפות בגמישות ובטונוס השריר הסוגר של פי הפטמה ויכולתו לאיטום נפגעת.

כדי לנסות לפתור בעיה זו של אי סגירה מוחלטת/חלקית של שריר פי הפטמה יצא לשוק אוטם פטמה סינטטי (סיליקון) המוחדר לעטין בכניסה ל"יובש" ומטרתו לאטום פיזית את תעלת החלב ופי הפטמה ובכך למנוע נגיעות חדשה ("שם מסחרי - אורביסל"), טיפול בחומר זה ניתן עד היום לפי הוראות היצרן אך ורק לאחר החדרה מקדימה של חומר אנטימיקרוביאל ל"יובש". החדרה הנוספת של "אורבסיל" אמורה לאטום מכנית את הפטמה לאורך כל תקופת היובש ואין לה כל תפקיד טיפולי.

תוצאות מחקרים קודמים:

התבצעו מספר עבודות על יעילות אטימה זו במניעת הנגיעות החדשה בעטין, בתקופת היובש בארץ ובעולם. יעילות זו נבדקה על למעלה מ- 2000 נחלבות מ- 6 עדרים מסחריים (Runciman 2010). התוצאות הראו כי טיפול משולב של חומר אנטימיקרוביאל ואוטם פטמה הורידו את שעורי הדלקות הקליניות והתת קליניות מיד לאחר ההמלטה.

| www.milk.org.il | office@milk.org.il |

עבודה אחרת של (שושני וחוב 2005) בדקה אסטרוטגיות שונות ליבוש עטין ומצאה כי נצפתה מגמה של צמצום אירעות של דלקות חדשות בתקופת היבוש בייבוש הדרגתי. לא נבדקה יעילותו בממשק של יבוש רגיל.

בעבודות אחרות שבוצעו בחו"ל נמצא אפקט הגנתי מובהק בשימוש בטיפול המשולב על זה הנפרד באוטם או באנטיביוטיקה לבדה (Huxley 2002, Falukenbeg 2005).

מה קורה בארץ ?

לפני שנים הובאו שפורפרות האיטום לארץ אולם הם לא זכו להצלחה רבה ושילוב של מחירים הגבוה (פי שניים ויותר) וביקוש נמוך הביאו להפסקת השימוש ויבואם לארץ. למרות זאת אנו חושבים כי בתנאים הקיימים בארץ יש מקום לנסות ולחזור לשימוש בהם תוך וביצוע עבודת מחקר מבוקרת המתחילה בימים אלו במשק מיסחרי במרכז הארץ.

מדוע חשוב לבדוק את הנושא מחדש:

- א. הולכת וגוברת בעולם החופשי המגמה לצמצום השימוש בחומרים אנטימיקרוביאליים באדם ובבע"ח המייצרים מזון. כל זאת נעשה תוך שימת דגש על הפחתת הטיפולים מתוך רצון למנוע יצירת עמידות חיידקית ושמירה על בריאות הציבור.
- ב. הנגיעות העיקרית בעטין בארץ היא מחיידקים סביבתיים ומזדמנים (ולא מדבקים). מכאן גם גורמי הסיכון לנגיעות חדשה בתקופת היבוש הנם בעקר מאותה קבוצה. אמצעי פיזי אשר יאטום את פי הפטמה בתקופה קריטית זו עשוי להביא את התוצאה המקווה של ירידה בנגיעות התוך עטינית.
- ג. חלק מהפרות המבוגרות או אלו עם "היסטוריה" של דלקות עטין מאופינות מאי תפקוד שלם או מלא של שריר סוגר פי הפטמה. פרות אלו נמצאות בסכנה מוגברת לנגיעות תוך עטינית במהלך תקופת היבוש ומן ההכרח לעשות הכל כדי למנוע זאת.
- ד. הנזק מדלקת עטין אחת נע בין 200-180 דולר (פרידמן וחוב' 2005). עלות נוספת של שפורפרות איטום בטלה בשישים במידה והיא מצליחה למנוע נגיעות תוך עטינית אחת מיד לאחר ההמלטה ולפני הגעת לשיא היצור.

מטרות המחקר הנוכחי המתבצע במשק קיבוצי:

- א. לבדוק האם ניתן לבצע בתנאים הקיימים בארץ פרוטוקול חדש של "יבוש" אשר הפרות יחולקו בו ביום היבוש בפועל ע"פ מדדים קבועים מקצועיים לשתי קבוצות "בריאות" ול"חריגות". כל קבוצה תקבל טיפולים שונים במהלך שנתיים ותוצאות הטיפולים ביובוש ינותחו עד לחודש מהמלטה.
- ב. תוצאות המחקר יאפשרו בעתיד לקבוע את המדדים המקצועיים הנכונים לקביעת פרה "בריאה" בעטין ועל סמך מה מחליטים במה ואיך לטפל בה בכניסה לתקופת היבוש.
- ג. תיבדק יכולת החומר האוטם למנוע נגיעות חדשה במצבים שונים של הפטמה / הפרה הישראלית גבוהה היצור ובממשק המקומי.
- ד. על סמך תוצאות המחקר יצטרף כל מגדל לבנות לעצמו את מדיניות הטיפול המועדפת עליו על פי התפלגות הגורמים הפתוגנים בעטין, רמת הסת"ס בעדר / בפרה, שיעורי הנגיעות הקלינית וגורמי הסיכון אחרים המאפיינים את הממשק שלו.

www.milk.org.il | office@milk.org.il |

הערות:

- א. כרגע הגיע משלוח חדש של שפורפרות "אורבסיל" למחסן התרופות של "החקלאית". המעוניינים לנסות חייבים לקרוא את ההנחיות היצרן הממליץ רק על טיפול משולב עם שפורפת יבוש רגילה - למידע נוסף אנא פנו לרופא המטפל.
- ב. יש להקפיד על החדרה היגינית של החומר האוטם (שאינו אנטיביוטיקה) לאחר החדרת שפורפת היבוש. אותם כללים ההיגיניים הנהוגים בטיפול יבוש הרגיל חייבים להתקיים גם בשימוש בשפורפת האיטום.
- ג. לאחר ההמלטה חובה לחלוב ידנית את הזליפים הראשונים החוצה מהפטמה המטופלת בחומר האוטם – רק לאחר הוצאת ה"פקק" ניתן להרכיב את המכונה על העטין.

בהצלחה לכולנו

| www.milk.org.il | office@milk.org.il |

